**CZU: 341.231.14:364.442** **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.93**

# DREPTURILE COPILULUI ȘI EXERCITAREA DREPTURILOR PĂRINȚILOR

**CHIRTOACĂ Lilia,**
Universitatea de Stat din Moldova,
doctor în drept, conferențiar universitar
**ORCID ID: 0000-0002-5003-647X**

**SUMMARY**

The parent-child relationship is a fundamental element of family life, and the best interest of the child must be protected regardless of the evolving personal relationship between parents. One of these aspects concerns the child's right to maintain contact with both parents. Towards this end, the child has the right to be heard in any matter of parental responsibility, taking into account the child's age, level of intellectual and emotional maturity.

According to ECtHR jurisprudence, the right of the child to be heard must be left to the discretion of national courts, taking into consideration the relevant established facts and the circumstances of the case. The European court has consistently held that national authorities bear the responsibility of protecting children's interests by adopting reasonable guardrails, effectively investigating allegations, and implementing remedies as they see fit. Social services have the duty to ensure a fair balance of everyone's interests, as well as protect the child against any abuse or discrimination.

***Keywords:*** the jurisprudence ECtHR, parental rights, the rights of children, the protection of minors, social services.

Copiii sunt titulari de drepturi, care sunt garantate pe parcursul creșterii și dezvoltării. Ei fiind vulnerabili, pînă la atingerea maturității, merită protecție specială. Prin urmare, copiii beneficiază de toate drepturile omului și în acelasi timp fac și obiectul unor reglementări speciale, date fiind caracteristicile lor specifice [1, p.17].

*Interesul superior al copilului*

Un rol esențial în cadrul vieţii de familie îl are principiul ocrotirii interesului superior al copilului, care face parte din principiile privind garantarea, respectarea şi promovarea drepturilor copilului, consfințite atît în legislația europeană, cît şi internațională.

Chiar dacă respectarea interesul superior al copilului nu este prevăzută în mod expres în cadrul Convenției europene a drepturilor omului, CtEDO încorporează această obligație în jurisprudența sa (CtEDO, Ignaccolo-Zenide/România, nr. 31679/96, 25 ianuarie 2000), potrivit căreia interesul superior al copiilor trebuie să primeze în toate deciziile care îi privesc.

Relațiile personale între părinte și copilul său reprezintă un element

fundamental al vieții de familie, iar interesul superior al copilului se impune a fi respectat indiferent evoluția relațiilor personale ale părinților și deciziile luate. Unul dintre aceste aspecte este dreptul prioritar al copilului de a menține legături cu fiecare dintre cei doi părinți, iar în acest scop copilul are dreptul de a fi audiat în orice chestiune privind responsabilitatea parentală față de el, avînd în vedere vîrsta, gradul de maturitate intelectuală și emoțională a copilului.

Analizînd jurisprudența CtEDO privind încredințarea copilului minor, se impune de menționat, că interesul superior al copilului are două obiective: garantarea creșterii și dezvoltării sale într-un mediu sănătos și menținerea legăturilor cu familia sa, dacă nu contravine intereselor copilului, deoarece copilul nu poate fi rupt de ”rădăcinile„ sale firești (cauza Gnahore c/France, 19 septembrie 2000) [2, p.651].

Potrivit jurisprudenței CtEDO audierea copilului trebuie lăsată la aprecierea instanțelor naționale, ținînd cont de faptele relevante stabilite și circumstanțele cauzei.

Instanța europeană a susținut constant că autoritățile naționale poartă responsabilitatea protejării intereselor copiilor prin adoptarea măsurilor rezonabile de protecție, prin anchetarea eficientă a presupuselor acuzații și exercitarea căilor de atac efective. Autoritățile naționale, serviciile sociale, ținînd cont de interesul superior al copilului, au îndatorirea de a veghea la asigurarea unui just echilibru între toate interesele, precum și de a asigura că copilul este protejat împotriva abuzurilor și oricăror forme de discriminare [3, p.28-29].

*Echilibrarea drepturilor*

Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Copilului este un tratat internațional important și ambițios privind drepturile copiilor, care încearcă să echilibreze drepturile copiilor minor și exercitarea drepturilor părinților, ”deplasîndu-se” de la o concepție tradiționalistă a copiilor ca obiecte pasive ale autorității părinților și guvernelor. Convenția privind Drepturile Copilului conține o viziune modernă și complexă a copiilor, care sunt văzuți nu doar ca avînd nevoie de protecție, dar și ca indivizi cu drepturi. Prin integrarea principiilor și dispozițiilor Convenției privind Drepturile Copilului în actele juridice obligatorii și în jurisprudența europeană se conferă o mai mare forță Convenției și, respectiv sunt căi mai eficiente de aplicare a legii.

În această ordine de idei, menționăm și principiile de la Riyadh [4, 45/112], „persoanele tinere trebuie să joace un rol activ și să accepte parteneriatul în cadrul

societății", neputînd a fi considerate „simple obiecte ale socializării sau supravegherii".

În unele cazuri, principiile privind drepturile copilului exprimate de Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Copilului [5], au avut o influență însemnată asupra raționamentelor CtEDO, existînd și cauze în care CtEDO a invocat Convenția privind Drepturile Copilului în mod explicit. În alte cazuri, abordarea Curții a fost diferită sub unele aspecte față de cea a Convenția O.N.U. privind Drepturile Copilului, de exemplu în ceea ce privește audierea copiilor în instanță.

Jurisprudența CtEDO cu privire la viața de familie recunoaște drepturi interdependente, cum ar fi dreptul la viața de familie și dreptul copilului ca interesul său superior să primeze. Aceasta recunoaște că drepturile copilului sunt uneori contradictorii. De exemplu, dreptul copilului la respectarea vieții de familie poate fi limitat pentru a-i garanta interesul superior. În acest sens sunt adoptate diverse instrumente care tratează aspecte legate de relațiile personale, încredințarea copilului și exercitarea drepturilor copilului. Dreptul copilului la respectarea vieții de familie include o serie de drepturi precum, dreptul copilului de a fi îngrijit de părinții săi; dreptul de a întreține relații personale cu ambii părinți; dreptul de a nu fi separat de părinți cu excepția cazului în care acest lucru este în interesul superior al copilului; precum și dreptul la reîntregirea familiei [6, p.77].

*Drepturile părinților și libertatea de religie a copiilor lor*

În contextul libertății de religie a copiilor, drepturile părinților sunt reglementate diferit în dreptul european comparativ cu Convenția O.N.U. privind Drepturile copilului.

Spre deosebire de articolul 14 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, Convenția O.N.U. privind drepturile copilului se referă la exercitarea libertății de către copil însuși, în sensul că părinții au dreptul de a oferi îndrumare nu doar în conformitate cu propriile convingeri, ci și în conformitate cu convingerile pe care le au copiii.

*Relațiile între părinți și copii. Ocrotirea intereselor superioare ale copilului*

Interesul superior al copilului se impune a fi respectat indiferent evoluția relațiilor personale ale părinților. Potrivit jurisprudenței CtEDO respectarea interesului superior al copiilor trebuie să se realizeze și prin acordarea instanțelor naționale a discreției necesare pentru protejarea copilului, spre exemplu, în cazul audierii copilului, instanțele naționale vor aprecia acest aspect, ținînd cont de toate

faptele relevante stabilite și circumstanțele cauzei.

*Dreptul copiilor de a fi ascultați în deciziile care le implică viața*

Potrivit cercetărilor științifice sociale efectuate, de opinia copilului trebuie să se țină cont în luarea oricăror decizii în care acesta are un interes, în conformitate cu principiul interesul superior al copilului. Suplimentar, trebuie să se asigure că copilul primește informațiile, îndrumările necesare pentru a lua decizii potrivit interesului său superior.

Unul dintre obiective este de a evita litigiile, în limita posibilităților, iar cînd litigiile sunt inevitabile și necesare, de a le soluționa în conformitate cu interesele superioare ale copilului.

Potrivit dispozițiilor art. 54 Codul Familiei al Republicii Moldova copilul are dreptul să-şi exprime opinia la soluţionarea în familie a problemelor care îi ating interesele şi să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ţine cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vîrsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului. Astfel, analizînd cele expuse remarcăm importanța audierii copiilor în orice cauză în care ei au un interes, apreciind că aceasta este o evoluție necesară a dreptului copilului de a fi protejat.

*Dreptul părinților de a comunica cu copilul*

Hotărîrea CtEDO din 27 august 2024 (case of Namik Yursel v. Turkiye (Application no. 28791/10)) vizează dreptul tatălui aflat în detenție de a comunica cu copilul care locuia în celula mamei, care era deținută în același penitenciar. Analizînd, constatăm că autoritățile naționale, nu au abordat și evaluat cazul formalist și au permis mai multe întîlniri decît prevedera legislația națională, aspecte care au stat la baza constatării Curții europene, în sensul că nu a fost încălcat articolul 8 din Convenția europeană, chiar dacă întîlnirile au fost destul de limitate.

*Exercitarea drepturilor părinţilor. Dreptul părinților de a comunica cu copilul*

Potrivit dispozițiilor art. 62 alin.1 Codul Familiei al Republicii Moldova drepturile părinţilor nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinţii nu pot prejudicia sănătatea fizică şi psihică a copilului.

În jurisprudența CtEDO se arată că dreptul la viață privată şi de familie cuprinde şi dreptul pe care îl are un părinte de a avea şi de a menține relații personale cu copilul său, prin urmare „faptul că părintele și copilul se bucură reciproc unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al vieții de familie (CtEDO, K și T./Finlanda [GC], nr.

25702/94, 12 iulie 2001). Acest drept nu poate fi restrîns, decît pentru motive serioase şi temeinice şi numai dacă această limitare este în interesul superior al copilului. Acest drept este esențial în cadrul procesului de luare a deciziilor judiciare cu privire la încredințarea copilului și relațiile personale cu copiii, aspecte ce se regăsesc într-o serie de cauze privind încredințarea și relațiile personale în jurisprudența Curții europene (CtEDO, Schneider/ Germania, nr.17080/07, 15 septembrie 2011).

Potrivit dispozițiilor art. 52 alin.1 Codul Familiei al Republicii Moldova copilul are dreptul să comunice cu ambii părinţi, iar desfacerea căsătoriei părinţilor, nulitatea ei sau traiul separat al acestora nu afectează drepturile copilului. În cazul cînd părinţii au domiciliul separat, copilul are dreptul să comunice cu fiecare dintre ei.

Potrivit dispozițiilor art. 52 alin.2-3 Codul Familiei al Republicii Moldova copilul aflat în situaţii extreme (reţinere, arest etc.) are dreptul să ia legătura cu părinţii în modul stabilit. Dacă nu este posibil de a contacta părinţii sau rudele copilului, va fi anunţată imediat autoritatea tutelară locală.

*Aplicarea principiului ocrotirii interesului superior al copilului în caz de divorţ.*

Divorțul afectează nu doar soții, dar în special pe copiii lor, fapt ce justifică importanța identificării soluțiilor cu excluderea sau diminuarea impactului negativ asupra acestora.

În caz de divorț intervin mai multe dificultăți, dar este în interesul superior al copilului de a păstra relații personale cu familia sa, dacă nu contravine intereselor sale, întrucât prin exercitarea acestui drept fundamental, copilul se va dezvoltă sănătos.

Atunci cînd domiciliul copilului este stabilit doar la unul dintre părinți, acordul parental trebuie să cuprindă modul în care părintele separat de copil menține legături cu acesta. În acest caz judecătorul sesizat este obligat să țină cont de toate circumstanțele, dar cu prioritate de interesul superior al copilului.

În încheiere menționăm, că interesul superior al copilului presupune garantarea creșterii și dezvoltării sale într-un mediu sănătos și menținerea relațiilor personale cu familia sa, dacă nu contravine intereselor copilului, întrucât prin exercitarea acestui drept, copilul se va dezvolta sănătos. Totodată, autoritățile naționale, prin serviciile sociale specializate, au îndatorirea de a veghea la asigurarea unui just echilibru între toate interesele, precum și de a asigura că copilul este protejat împotriva abuzurilor și oricăror forme de discriminare.

**BIBLIOGRAFIE:**

1. *Manual de drept european privind drepturile copilului*. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei, 2015, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016

2. BÎRSAN C., Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Ediția 2. București: Editura C.H. Beck, 2010, p.651

3. Declarația judecătorească a abandonului copilului. Lipsa anchetei sociale. Consecințe. În: Pandectele Române, Nr.5/2004 (septembrie-octombrie), București, 2004, p.28-29

4. Principiile Naţiunilor Unite pentru prevenirea delincvenţei juvenile. (Principiile de la Riyadh). Rezoluţia 45/112, 14 decembrie 1998.

5. Convenția internațională cu privire la drepturile copilului, adoptată la New York la 20 noiembrie 1989. Ratificată prin: H.P. nr.40 din 12.12.1990. În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993

6. *Manual de drept european privind drepturile copilului*. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei, 2015, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016